

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กำนันผู้ใหญ่บ้านมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ อยู่คู่กับการปกครองของไทย เพียงแต่การเรียกชื่อสถาบันนี้แตกต่างกันตั้งแต่กรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ กำนันผู้ใหญ่บ้านในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการแก้ไขปรับปรุงการจัดระเบียบการปกครอง โดยมีการตั้งมณฑลเทศาภิบาล จังหวัดและอำเภอ มีผู้ปกครองคือ ข้าหลวงเทศาภิบาล ข้าหลวงเมืองและนายอำเภอดูแลตามลำดับ ซึ่งต่อมาได้ยุบการปกครองระดับมณฑล และตำแหน่งข้าหลวงได้เปลี่ยนเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนในการปกครองที่ต่ำกว่าอำเภอ ก็จะแบ่งเป็นตำบลและหมู่บ้าน และมีการเปลี่ยนแปลงการสรรหากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จากการแต่งตั้งโดยข้าหลวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นการเลือกโดยประชาชนในตำบลหรือหมู่บ้านนั้น (วิลาวรรณ พิพัฒน์ชัยกร, 2547, หน้า 2)

การปรับปรุงกฎหมายหลักของการปกครองท้องถิ่น การปกครองภูมิภาคของประเทศซึ่งรวมทั้งการปกครองในตำบลและหมู่บ้าน เมื่อมีการปรับปรุงจนเป็นที่แน่นอน รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่น รศ. 116 ขึ้นใช้บังคับทั่วประเทศ และต่อมาได้ปรับปรุงเป็นพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 อีกครั้งต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่ดูแลโดยกระทรวงมหาดไทยและดูแลการปกครองส่วนภูมิภาคทั้งหมด มีกรมการปกครองกำกับดูแลการปกครองส่วนภูมิภาคตั้งแต่ระดับอำเภอลงไปอย่างเช่นในปัจจุบัน (กรมการปกครอง, 2551, หน้า 39 - 41)

การเลือกกำนันผู้ใหญ่บ้านโดยประชาชนได้มีการทดลองเลือกผู้ใหญ่บ้านและกำนันเพื่อตั้งขึ้นปกครองดูแลหมู่บ้านและตำบลเป็น ครั้งแรกที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี พ.ศ. 2535 ทั้งนี้เนื่องมาจากพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ราษฎรมีโอกาสใช้สิทธิในการปกครองตนเอง ขั้นตอนและบรรยากาศการเลือกกำนันผู้ใหญ่บ้านที่พระยามหาอำมาตยาธิบดี (เส็ง วิริยะศิริ) ครั้งเป็น

หลวงเทศา จิตราราชการณ์ ที่นำทูลสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดี
กระทรวงมหาดไทยขณะนั้น ความโดยสรุปว่า ในขั้นต้นทำบัญชีสำมะโนครัวบ้านที่จัดเป็น
หมู่บ้านและตำบลก่อน เชิญเจ้าบ้านมาประชุมที่วัด เมื่อที่ประชุมพร้อมแล้วก็สอบถามว่า
สมควรให้ใครเป็น “ผู้ใหญ่บ้าน” เมื่อได้แล้วก็ออกใบตั้งชั่วคราวให้ ส่วนกำนันก็จะให้
ผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น เป็นผู้เลือกผู้ใหญ่บ้านคนใดคนหนึ่งเป็นกำนัน ดังนั้นกำนันจะมี
สถานภาพเป็นผู้ใหญ่บ้านบ้านใดบ้านหนึ่งด้วย (กรมการปกครอง, 2547, หน้า 10) ทั้งนี้
วาระการดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะอยู่ในตำแหน่งได้ถึง 60 ปี จึงเกษียณ
ซึ่งต่อมาได้ปรับปรุงกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่อีกครั้ง โดยให้กำนันผู้ใหญ่บ้านอยู่ใน
ตำแหน่งได้คราวละ 5 ปี

เมื่อมาถึงปีปัจจุบัน ปรากฏว่าประเทศไทยได้มีการปรับปรุงการบริหารราชการ
แผ่นดินให้เป็นไปโดยรวดเร็ว คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ แต่การปกครองท้องที่ระดับ
ตำบลหมู่บ้าน ยังไม่มีการปรับปรุงให้เหมาะสมทำให้การปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน
ไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร ประกอบกับอำนาจหน้าที่ซึ่งมีความซ้ำซ้อนกับภารกิจและ
อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติลักษณะ
ปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 อีกครั้งเป็นครั้งที่ 11 เพื่อปรับปรุงการเข้าสู่ตำแหน่ง
ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันและ
ผู้ใหญ่บ้าน และให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นอีกองค์หนึ่งมาช่วยงานกำนันผู้ใหญ่บ้าน
สอดคล้องกับการปรับปรุงการบริหารราชการแผ่นดิน และอำนาจหน้าที่ขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น การเข้าสู่ตำแหน่ง ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งและการพ้นจาก
ตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้าน ได้เปลี่ยนแปลงใหม่อีกครั้งหนึ่งโดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเข้าสู่
ตำแหน่งด้วยการเลือกของประชาชนและพ้นจากตำแหน่งเมื่ออายุครบ 60 ปี ส่วนกำนัน
จะเป็นผู้เลือกผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น ๆ เป็นกำนันอย่างที่เคยมีมา อย่างไรก็ตาม สำหรับ
กำนันผู้ใหญ่บ้านซึ่งดำรงตำแหน่งก่อนพระราชบัญญัติที่แก้ไขใหม่นี้ก็ให้อยู่ในตำแหน่งต่อไป
จนกว่าจะพ้นตำแหน่ง ตามที่พระราชบัญญัติที่ใช้ก่อนนี้ (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2553,
หน้า 2)

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11)
พ.ศ. 2551 ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่
ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่ และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านของตน และ

มีอำนาจหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกและเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน สร้างความสมานฉันท์ และความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านรวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น ประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้าน ในการติดต่อหรือรับบริการกับภาครัฐ รับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อน ทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของราษฎรในหมู่บ้านแจ้งต่อภาครัฐ เพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือ ให้การสนับสนุน ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือการให้บริการของภาครัฐ ควบคุมดูแลราษฎรในหมู่บ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยผู้ใหญ่บ้านจะต้องทำเป็นตัวอย่างแก่ราษฎรด้วย อบรมและชี้แจงให้ราษฎรมีความรู้ ความเข้าใจในข้อราชการและกฎหมาย ในการนี้สามารถเรียกราษฎรมาประชุมได้ตามสมควร แจ้งให้ราษฎรให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณประโยชน์เพื่อบำบัดป้องกันอันตรายสาธารณะ อันมาโดยฉุกฉิน รวมทั้งช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัยจัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง ปฏิบัติตามคำสั่งของกำนันหรือทางราชการและรายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติ ซึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้านให้กำนันและนายอำเภอทราบ และปฏิบัติตามภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนภาครัฐ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมอบหมาย (ภิญโญ นาลิ่งหิ์พันธ์, 2550, หน้า 1)

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาโดยตลอด โดยเป็นผู้ช่วยเหลือทางราชการในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชนในตำบลหมู่บ้าน และเป็นผู้แทนประชาชนในตำบลหมู่บ้านในการติดต่อกับภาคส่วนต่าง ๆ ถึงแม้สภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย จนปัจจุบันและต่อไปในอนาคตจะทำให้ภารกิจบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านเพิ่มมากขึ้น กรมการปกครองเป็นกรม กำกับดูแลกำนันผู้ใหญ่บ้าน ก็ได้ช่วยเสริมศักยภาพให้กำนันผู้ใหญ่บ้านด้วยการขยายเวลาการทำงานให้ถึง 60 ปี เพราะประสบการณ์จะช่วยสร้างเสริมความมั่นใจในการทำงาน รวมทั้งปรับปรุงคณะกรรมการหมู่บ้านให้เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและผู้ช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้กำนันผู้ใหญ่บ้านจะเป็นที่ยอมรับหรือได้รับความศรัทธาจากประชาชนมากน้อยเท่าใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับการทุ่มเทกำลังใจ กำลังกาย ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนของกำนันผู้ใหญ่บ้านนั่นเอง (สุริยะ วิริยะสวัสดิ์, 2551, หน้า 1)

อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร เป็นอำเภอที่มีขนาดใหญ่ตั้งอยู่ห่างจาก จังหวัดสกลนคร เป็นระยะทาง 82 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้น 1,001 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม และมีอาณาเขตติดต่อเป็นป่าดงอีป่า ป่าดงคำพูล ป่าดงผาลาด ในบางพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดสลับที่ราบบางส่วน พื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การทำนา แบ่งเขตการปกครอง ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พุทธศักราช 2457 และ พุทธศักราช 2551 เป็น 14 ตำบล 182 หมู่บ้าน ด้วยสภาพพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลผู้นำหมู่บ้าน จึงเป็นที่พึ่งที่ดีที่สุดของชาวบ้าน กำนันและผู้ใหญ่บ้านเปรียบเสมือนพ่อบ้านประจำหมู่บ้าน ที่มีความสำคัญในการที่จะดูแล ช่วยเหลือ และปกป้องลูกบ้านของตนเอง เพราะปัญหา บางอย่างองค์กรต่าง ๆ ก็ไม่สามารถเข้าไปช่วยเหลือชาวบ้านได้ทันเมื่อเกิดเหตุการณ์ ร้ายแรงขึ้น หากเกิดความไม่สะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านแล้วจะ ส่งผลให้ประชาชนในหมู่บ้านเดือดร้อน อีกทั้งเป็นเสมือนตัวแทนของนายอำเภอหรือตัวแทน ส่วนราชการภายในอำเภอที่จะทำหน้าที่ช่วยเหลือและดูแลประชาชน พร้อมประสานการ ทำงานระหว่างที่ทำการปกครองและส่วนราชการภายในอำเภอกับประชาชนภายในหมู่บ้าน ของตนเองอยู่ตลอดเวลา (ที่ว่าการอำเภอวานรนิวาส, 2557)

ปัญหาประการหนึ่ง นั่นก็คือ การขาดขอบข่ายอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนแน่นอน ดังปรากฏจากข้อมูลในภาคสนามว่า “กำนัน - ผู้ใหญ่บ้านนั้น ทำทุกอย่าง” ทั้งนี้ก็ สอดคล้องกับลักษณะของภารกิจที่มักปรากฏในรูปของ “การอำนวยความสะดวก” แม้ว่าจะ มีกฎหมายที่ระบุถึงอำนาจหน้าที่ของกำนัน - ผู้ใหญ่ แต่เนื่องจากกฎหมายที่ให้อำนาจ หรือกำหนดภารกิจที่เกี่ยวข้องกับกำนัน - ผู้ใหญ่บ้านนั้นมีหลายฉบับ ทำให้บางครั้งกำนัน - ผู้ใหญ่บ้านขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็น กำนัน - ผู้ใหญ่บ้านที่เข้ามาใหม่ ดังนั้นความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของตนจึงมักจะขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์และการปฏิบัติงานภายใต้การชี้แนะ กำกับจากราชการฝ่ายปกครอง อย่างเช่น ปลัดอำเภอ นายอำเภอ เป็นต้น (ที่ว่าการอำเภอวานรนิวาส, 2557)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาในการปฏิบัติ หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร เพื่อนำผลของการศึกษา ไปเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนครให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสกลนคร อยู่ในระดับใด
2. ปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสกลนคร แตกต่างกันตามคุณลักษณะส่วนบุคคลหรือไม่
3. ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสกลนคร ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสกลนคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสกลนคร

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัย ไว้ดังนี้

ความคิดเห็นของประชาชนต่อปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสกลนคร แตกต่างกัน ตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความสำคัญการวิจัยไว้ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงระดับปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอรามโนวาส จังหวัดสกลนคร
2. ทำให้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอรามโนวาส จังหวัดสกลนคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล
3. สามารถนำความรู้จากการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างพัฒนาการและแก้ไขปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอรามโนวาส จังหวัดสกลนคร

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่วางไว้จึงกำหนดขอบเขตการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอรามโนวาส จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยได้ศึกษาจากบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และฉบับแก้ไขถึงปัจจุบัน ซึ่งสรุปได้เป็น 5 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย
- 1.2 ด้านการที่เกี่ยวด้วยความอาญา
- 1.3 ด้านงานทะเบียน
- 1.4 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ
- 1.5 ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตอำเภอรามโนวาส จังหวัดสกลนคร จำนวน 117,280 คน (ที่ทำการปกครองอำเภอรามโนวาส, 2557, หน้า 3)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตอำเภอรามโนวาสจังหวัดสกลนคร จำนวน 399 คน ได้มาโดยใช้สูตรทาร์ยามาเน่ (Yamane, 1973, อ้างถึงใน ชีรวิทย์ เอกะกุล,

2543) และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) แล้วสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น

3.1.1 อายุ

3.1.2 การศึกษา

3.1.3 ระยะเวลาที่อยู่อาศัย

3.1.4 เขตพื้นที่อาศัยอยู่

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอรามรนิวาส จังหวัดสกลนคร แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

3.2.1 ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย

3.2.2 ด้านการที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา

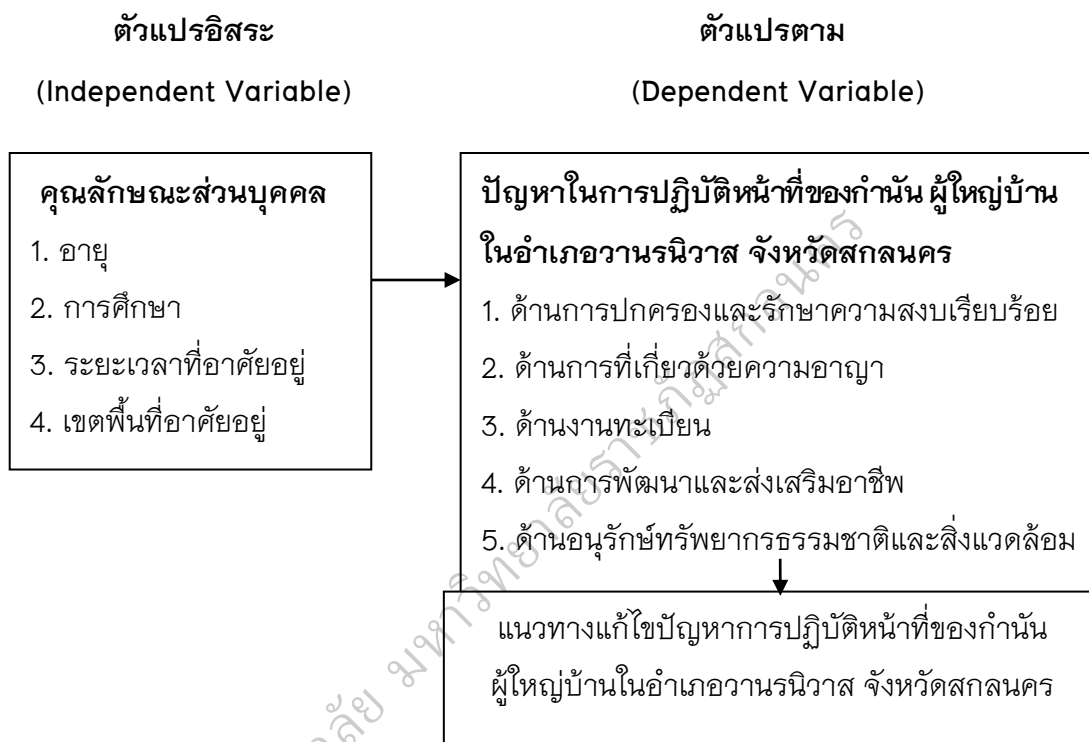
3.2.3 ด้านงานทะเบียน

3.2.4 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ

3.2.5 ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

1. หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และฉบับแก้ไขถึงปัจจุบัน รวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ ที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไว้

2. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด และได้รับ

เลือกจากประชาชนให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ใน กฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

3. ผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง ผู้ปกครองราษฎรที่อยู่ในเขตหมู่บ้านที่สำคัญที่สุด ผู้ใหญ่บ้านมาจากการเลือกโดยวิธีลับของราษฎรผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านตาม พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และฉบับแก้ไขถึงปัจจุบัน

4. กำนัน หมายถึง ผู้ปกครองตำบลซึ่งกำนันมาจากการเลือกโดยวิธีลับของ ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบลเป็นผู้เลือกจากผู้ใหญ่บ้านที่สมัครเป็นกำนันตาม พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และฉบับแก้ไขถึงปัจจุบัน

5. ปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ หมายถึง ข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามอำนาจ หน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และฉบับแก้ไขถึง ปัจจุบัน และกฎหมายอื่น ๆ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย หมายถึง การดำรง โครงสร้างสังคมให้เป็นระเบียบเรียบร้อย รักษาความสงบ และความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่

2) ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่แจ้งข่าว การกระทำผิดกฎหมายต่อทางราชการ จับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายส่งพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ความร่วมมือจัดการให้เป็นไปตามหมายของทางราชการ

3) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ หมายถึง การเสริมสร้างพัฒนา รายได้และขยายช่องทางตลาด สินค้าชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้น

4) ด้านงานทะเบียน หมายถึง การรับผิดชอบงานทะเบียนราษฎรเกี่ยวกับการ แจ้งคนเกิด คนย้าย คนตาย และทะเบียนลูกคอกสัตว์พาหนะ และมีหน้าที่รับคำขอจดทะเบียนสมรส เพื่อนำส่งนายอำเภอให้จดทะเบียนสมรสให้ โดยคู่สมรสไม่ต้องไปที่ว่าการ อำเภอ ในกรณีเป็นท้องที่ตำบลที่ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศไว้ ตลอดจนทำบัญชีทะเบียน สิ่งสาธารณะประโยชน์ที่อยู่ในตำบลนั้น

5) ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การดำเนินงานต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้าน

การจัดหา การเก็บรักษา การซ่อมแซม การใช้อย่างประหยัด และการสงวนรักษา เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น สามารถเอื้ออำนวยประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่ให้ได้ใช้ตลอดไป อย่างไม่ขาดแคลน หรือมีปัญหาใด ๆ

6. แนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสกลนคร หมายถึง การที่ผู้วิจัยนำข้อมูลการทำวิจัยในด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสกลนคร ที่มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม แล้วผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสกลนคร ในด้านดังกล่าว

7. คุณลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามมี 4 ด้าน ได้แก่

7.1 อายุ หมายถึง อายุของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้

- ต่ำกว่า 31 ปี
- 31 – 40 ปี
- 41 – 50 ปี
- 51 ปี ขึ้นไป

7.2 ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาระดับสูงสุดของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- สูงกว่าปริญญาตรี
- ปริญญาตรี
- ต่ำกว่าปริญญาตรี

7.3 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ หมายถึง ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสกลนคร ณ ปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- 1 – 3 ปี
- 4 – 6 ปี
- 7 ปีขึ้นไป

7.4 เขตที่อยู่อาศัย หมายถึง ตำบลที่อาศัยอยู่ ณ ปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 4 โซน ดังนี้

- โซนที่ 1 (ตำบลคูสะคาม, ตำบลอินทร์แปลง, ตำบลกุดเรือคำ)

- โซนที่ 2 (ตำบลวานรวิวาส, ตำบลธาตุ, ตำบลคอนสวรรค์)
- โซนที่ 3 (ตำบลเคือศรีชัยไชย, ตำบลหนองสนม, ตำบลศรีวิชัย)
- โซนที่ 4 (ตำบลชวักาย, ตำบลหนองแวง, ตำบลนาซอ, ตำบล
นาคำ, ตำบลหนองแวงใต้)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์